

“Des del punt de vista de la prevenció, les detencions són una bona notícia”

Jean Pierre Filiu és arabista i un dels experts en jihadisme més prestigiosos d'Europa. En aquesta entrevista examina el paper, la importància i el funcionament del terrorisme d'arrel islàmica a tot el món.

Fa uns quants mesos que Jean Pierre Filiu (Paris, 1961) va publicar *Les fronteres de la Jihad*, un llibre que ha esdevingut tota una referència per a entendre el terrorisme internacional. Ara fa poc que aquest professor de l'Institut d'Estudis Polítics de París va participar a Barcelona en un cicle de conferències sobre l'islam organitzat per l'Institut Europeu de la Mediterrània.

—Segons algunes informacions periodístiques recents, a Catalunya hi ha el principal focus de reclutament jihadista d'Europa. Ho creieu?

—Malauradament, d'aquí només en sé allò que llegeixo a la premsa, de manera que no ho puc afirmar. Sí que podem deduir que, si hi ha detencions, des del punt de vista de la prevenció és una bona notícia. Això vol dir que hi ha més persones fora de les xarxes. Passa que la propaganda d'al-Qaida va adreçada a gent de cultura islàmica feble. Qualsevol musulmà mitjanament culte pot oposar resistència a aquests missatges molt fàcilment perquè té eines culturals per a fer-ho. Però hi ha una minoria musulmana que és culturalment més dèbil i pot caure fàcilment en la trampa de la propaganda. Fa molta por allò que hom pot arribar a trobar per internet, sobretot en àrab, però també en idiomes europeus, als quals es tradueix tota aquesta propaganda homicida.

—Com funcionen les xarxes de reclutament?

—En dos nivells diferents. En primer lloc, trobem allò que anomeno el nivell d'autoencesca. És el nivell local, format per grups de reclutament de proximitat; és a dir, la captació que es fa entre amics de la infantesa, familiars o veïns. Aquests grups es radicalitzen junts, sovint per la visió de les imatges que provenen de l'Iraq o de Palestina. Intenten contribuir d'alguna manera amb la Jihad de l'Iraq enviant-hi voluntaris. Són grups sense vinculació prèvia amb organitzacions internacionals; van d'aquí cap allà, és a dir, són d'exportació, no representen cap amenaça immediata per al país on són, però sí que ho poden ser si, després d'haver entrat a la xarxa internacional, tornen al país d'origen amb la intenció de cometre-hi atemptats. El segon nivell és el de l'organització internacional, al-Qaida bàsicament. Tot i que vol semblar poderosa, aquesta xarxa té uns mitjans molt limitats. Al-Qaida vol fer creure que és darrere de tot, però això és fals.

—Quines circumstàncies fan possible que, en l'àmbit local, hi hagi aquestes xarxes? En el cas de l'estat espanyol hi té a veure la proximitat del Magrib?

—No tinc dades per a afirmar que hi ha una causa concreta. Les detencions poden fer la impressió que hi ha una gran amenaça, però a la vegada també que el perill s'ha eliminat. La propaganda jihadista parla sempre de recuperar el “territori espoliat d'al-Andalus”, és a dir, fa esment a la recupe-

ració de tot el territori espanyol. Això pot ser semblar una amenaça perillosa, però també simple propaganda.

—Els atemptats de Madrid poden haver contribuït que el govern espanyol vulgui intensificar la prevenció per l'amenaça terrorista?

—És possible, perquè un dels objectius dels terroristes era provocar crims a Espanya. Per als terroristes, la derrota més gran va ser el civisme dels espanyols que no van caure en la trampa i no van considerar que el perill vingués de la comunitat musulmana en general. Això va ser la victòria més gran d'Espanya contra el terrorisme. Això desestabilitza la xarxa perquè li lleva arguments a l'hora del reclutament. A parer meu, la tasca de la policia mostra que es pot fer una prevenció antiterrorista eficaç amb molt de respecte per les lleis i les llibertats fonamentals. Això, segons la meua opinió, funciona. Cada restricció de llibertats a Occident és una victòria dels grups terroristes, perquè així poden mostrar que el discurs occidental és una mentida i això els ajuda a captar més adeptes. Les fotografies d'Abu Graib van fer més per reclutar que qualsevol propaganda.

—Tenint en compte que hi ha hagut alliberaments posteriors sense càrrecs, creieu que les investigacions de la policia són prou consistentes?

—Jo sóc expert en Jihad i no en antiterrorisme occidental, però veig clarament dues cultures policiaques molt diferents: l'americana i l'europea. Als Estats Units funciona més a base de repressió i tècnica, sobretot per mitjà de les escoltes telefòniques. A Europa, en canvi, es valora més la prevenció i les fonts humanes, és a dir, la col·laboració de gent que coneix els cercles. Com que aquí es fa prevenció, és més difícil de comprovar les acusacions, és més difícil de trobar proves perquè el punt de partença són acusacions de plani-

ficació d'atemptats i no d'actuació terrorista.

—**Com treballen els investigadors que estudien el jihadisme? Deu ser un món massa tancat per a poder conèixer-lo a fons...**

—Efectivament, és un món molt tancat. Sobretot volem saber què representa tot això en el món en general i en l'islàmic particularment. La cosa més important és analitzar-ne la propaganda per veure quins objectius tenen. Actuen amb una certa franquesa, és a dir, avisen de què volen fer. Ho fan per presumir, però també perquè la Jihad es declara per una qüestió religiosa. Un segon nivell d'anàlisi és veure com aquesta propaganda interactua amb el món islàmic d'una banda i amb el món exterior d'una altra. En el món islàmic hi ha una dura resistència contra la propaganda d'al-Qaida, perquè la perceben com un dogma, com una ruptura amb la tradició i creuen que representa una traïció als valors de l'islam. Això es pot veure en alguns moviments nacionalistes que intenten defensar la lluita dins un territori concret. Pel que fa a l'oposició en el món exterior a l'islam, crida l'atenció que una propaganda globalitzada contra el terrorisme serveixi els interessos propagandístics d'al-Qaida atorgant-li una dimensió mundial que no té. Al-Qaida és present en un gran nombre de països però no a tot el món islàmic. Aquesta manera de tractar totes les formes de violència islàmica de la mateixa manera dona la possibilitat a al-Qaida de mostrar que és al darrere de tot.

—**Vós coneixeu bé el cas francès, on desenes d'imams han estat expulsats del país. Els imams radicals són una de les peces de la captació de jihadistes?**

—No podem generalitzar. No vull fer servir la paraula *imam*, perquè el problema més gran és que a Europa es detenen imams que tenen nivell cultural. Es necessiten més imams amb nivell cultural. Passa que dins dels grups sempre hi ha una persona d'influència, el guru, que no és necessàriament un imam. Hi ha una manera d'iniciar-se que no té res a veure amb l'islam. Els grups funcionen com sectes. Hi ha una relació de dependència de caire sectari entre el guru i els seus deixebles. Fa

Jean Pierre Fillu ha estudiat a fons el comportament dels grups terroristes islàmics.

poc a l'Aràbia Saudita van detenir una xarxa molt perillosa la base de la qual no era en una mesquita sinó que el guru de referència era un entrenador d'arts marcial. És important de saber que cada situació és particular i cal ser molt curosos en el tractament de cada una. L'avantatge a Europa és que sabem tenir més en compte aquestes diferències.

—**Com creieu que es pot prevenir aquest fenomen?**

—La resposta és sempre múltiple. La cosa més important, evidentment, és defensar amb tota l'energia el sistema de llibertats fonamentals, de

drets de les persones, perquè els jihadistes precisament volen demostrar que aquesta és una de les cares dolentes d'Occident. En segon lloc, cal donar tot el suport a les institucions islàmiques perquè són a la primera línia, davant per davant del fenomen que es vol neutralitzar i prevenir. En tercer lloc, probablement cal fer un seguiment molt acurat de tot allò que circula per internet: moltes coses hi apareixen abans de passar. Amb tot això la prevenció pot ser més reeixida.

Xevi Camprubí